

Razvrstitev kariesnih obolenj na zobnih površinah in sistemi za upravljanje kariesa

SPREJELA Generalna skupščina FDI, avgusta 2012 v Hong Kongu na Kitajskem

Uvod

Karies je najpomembnejša svetovna ustna bolezen in soočanje z njo mora temeljiti na našem trenutnem znanju o bolezenskem procesu; njeni etiologiji, preprečevanju in nadzoru. Spodbujanje zdravja in dobrega počutja v vseh skupnostih sta povezana s kontrolo kariesa.

Ozadje

Originalno razvrstitev kariesih votlin na izpostavljenih zobnih površinah je predlagala GV Black, in sicer v zgodnjih letih dvajsetega stoletja za uporabo pri operativnih postopkih.¹ Stoletje kasneje je ta sistem je še vedno v široki uporabi večine zobozdravnikov.

V zadnjih 30 letih so opazili izboljšave pri razumevanju etiopatologije in narave kariesa ter kariesnega procesa. Zobni kariesi so lokalno uničenje občutljivih zobnih trdih tkiv s kislimi stranskimi proizvodi iz bakterijske fermentacije ogljikovih hidratov. Postopek kariesa je dinamično zaporedje interakcij med biofilmi in zobmi, ki se lahko pojavijo na površini zoba in znotraj njega. Izboljšave v razumevanju se nanašajo tudi na vlogo bakterijskega prenosa pri majhnih otrocih, na pomen skupnih dejavnikov tveganja in možnega vpliva kariesa na splošno zdravje.

Znanstveniki in klinični zdravniki prav tako priznavajo potrebo po minimalnem intervencijskem pristopu h kirurškemu obvladovanju kariesa, vključno s potencialom za ustavitev in ponovno mineralizacijo zgodnjih poškodb.

Na drugem koncu spektra bolezní je treba prepoznati posledice nezdravljenega kariesa, tako za posameznika kot za družbo, saj dokazi o tesni povezavi med ustnim zdravjem, splošnim zdravjem in kakovostjo življenja naraščajo.

Trenutne razmere:

- karies je bolezen z več dejavniki, ki jo je v veliki meri mogoče preprečiti;
- proces bolezni povzroči izgubo mineralnih ionov iz površine zob in pod površino, kar lahko privede do površinskega kariesa;
- bolezen je ugotovljena pred kavitacijo na površini zoba;
- proces bolezni se lahko obravnava in odpravi v najzgodnejših fazah; zgodnje prepoznavanje in zaustavitev ali preobrat je zato zelo zaželen in mogoč v večini primerov, brez obnovitve (»kirurško zdravljenje«) zoba;
- brez zgodnje intervencije lahko poškodba napreduje, kar povzroči nepopravljivo škodo na zobni strukturi (na primer kavitacija) in vse večje breme za pacienta skozi vse življenje;
- spremenljivi in nespremenljivi dejavniki tveganja so pomembni dejavniki;
- socialne zdravstvene determinante igrajo pomembno vlogo pri oceni tveganja, preprečevanju, kirurškem zdravljenju in nadaljnjemu upravljanju kariesa;
- klasifikacija črnega kariesa, kot se običajno uporablja, temelji na petih standardiziranih modelih votline, ne glede na stopnjo ali velikost poškodbe;
- vsaka revidirana razvrstitev mora prepoznati mesto, stopnjo, aktivnost in velikost poškodb, tako za primarni karies kot za ponavljajoče se kariesne bolezni, povezane z obnovitvami in tesnilnimi sredstvi;
- vsaka nova razvrstitev bi bila v najboljšem primeru pomembna za mlečne in stalne zobe ter bi upoštevala tudi sistemske posledice neobdelanega kariesa;
- vsaka nova razvrstitev mora odgovornim omogočiti razumevanje stanja ustnega zdravstvenega stanja prebivalstva, opredelitev potreb in prednostnih nalog v zobozdravstvu in odražati nego, ki je bila zagotovljena;
- vsaka nova razvrstitev mora biti zasnovana za podajanje relevantnih informacij visoke kakovosti klinični praksi v izobraževalne namene in za raziskovalce;
- vsaka nova razvrstitev bi se morala nanašati na potrebo po zgodnji prekinitvi poškodbe in preobratu, možnosti spremljanja preventivnega zdravljenja in kompleksnosti obnovitve, če je ta potrebna;

- obvladovanje kariesa in spremljanje napredka obolenja upošteva lokalne ustne dejavnike ter splošno zdravstveno stanje in okolje posameznega pacienta.

FDI Svetovna zobozdravstvena federacija priporoča:

- nadaljnji razvoj in sprejetje klasifikacije kariesnega obolenja in ločen sistem upravljanja kariesa, vključno z oceno in preprečevanjem tveganja, ki lahko opišejo in dokumentirajo skupne kariesne (klinične) izkušnje pri prebivalstvu in na posamezni ravni;
- uporabo te klasifikacije kariesa in sistema vodenja kariesa kot osnove za komuniciranje in izobraževanje pacientov, zdravstvenih poklicev in vlad o kariesu, njegovem preprečevanju, nadzoru in upravljanju;
- s strani sistema razvrščanja kariesa in sistema za upravljanje kariesa zagotovitev okvirja za oblikovanje ustrezne zdravstvene politike in odločitev o načrtovanju ter ustrezno in stroškovno učinkovito izvajanje načrta za upravljanja kariesa;
- razvoj ustreznih in primernih sistemov za nadzor, vodenje evidenc in informacijske podpore;
- da je izvajanje obstoječih, nadaljevalnih in prihodnjih raziskovalnih dejavnosti za izboljšanje sistemov in njihovo izvajanje prednostna naloga.

Nadaljnje branje

1. Black GV. Operative Dentistry, Vol 1, 1908